

شهرداری‌ها؛ خط مقدم خدمت در روزهای بحران

در صدویست‌وهفتمین نشست مجمع شهرداران کلان‌شهرهای ایران در مشهد، شهرداران کلان‌شهرهای کشور به‌مرور تجربه مدیریت شهری در بحران‌های اخیر، بررسی نقش شهرداری‌ها در جنگ دوازده‌روزه و حوادث پس از آن و همچنین طرح مطالبات کلان مدیریت شهری از دولت و مجلس پرداختند. در این نشست همچنین شهرداران کلان‌شهرها از تداوم خدمات شهری، حضور نیروهای مدیریت شهری در مناطق آسیب‌دیده، بازسازی اماکن، اسکان خانواده‌ها و حفظ روند اجرای پروژه‌های عمرانی گفتند و در کنار آن، بر ضرورت افزایش اختیارات شوراها و شهرداری‌ها، اصلاح قوانین مدیریت شهری، تأمین منابع مالی و تقویت ظرفیت حمل‌ونقل عمومی تأکید شد.

شهرداری‌ها در خط اول امدادرسانی به مردم

شهردار تهران در این نشست با اشاره به تجربه جنگ دوازده‌روزه اظهار کرد: مجموعه مدیریت شهری در شهرهای مختلف، در جریان جنگ تحمیلی رژیم صهیونیستی و آمریکا، رویکرد ویژه‌ای را دنبال کرد و شهرداری‌ها عملاً به یکی از ارکان اصلی مواجهه با مناطق آسیب‌دیده تبدیل شدند. علیرضا زاکانی افزود: در هر نقطه‌ای که آسیبی به شهر وارد می‌شد، نخستین گروه‌هایی که در محل حاضر می‌شدند، نیروهای مرتبط با مدیریت شهری بودند و با همکاری سایر نهادها تلاش می‌کردند میزان آسیب را به حداقل برسانند. به گفته وی، تعدد حوادث و آسیب‌هایی که به‌طور هم‌زمان در نقاط مختلف شهر اتفاق می‌افتاد، شرایط متفاوتی را برای مدیریت شهری ایجاد کرده بود و لازم بود ظرفیت‌های شهرداری‌ها متناسب با مأموریت خود و با آمادگی کامل وارد عمل شوند. شهردار تهران با تشریح تقسیم‌کار در پایتخت گفت: در تهران، آتش‌نشانی فرماندهی میدان را برعهده داشت، خدمات شهری به‌عنوان پشتیبان فعالیت می‌کرد و مناطق نیز اقدامات موردنیاز را انجام می‌دادند. در کنار شهرداری، هلال‌احمر، اورژانس، بسیج، سپاه، نیروی انتظامی و دیگر مجموعه‌ها نیز برای مدیریت حوادث وارد میدان شدند. زاکانی همراهی مردم، حمایت‌های مردمی و حضور گروه‌های جهادی را نیز در تسریع اقدامات مؤثر دانست و افزود: همکاری مجموعه‌های مختلف باعث شد مدیریت حوادث با اثربخشی بیشتری دنبال شود.

● از پاک‌سازی تا اسکان آسیب‌دیدگان

شهردار تهران، بخش دیگری از سخنان خود را به موضوع اسکان خانواده‌های آسیب‌دیده اختصاص داد و گفت: ساختمان‌های آسیب‌دیده دسته‌بندی شدند تا متناسب با میزان و سطح آسیب، اقدامات لازم برای بازگرداندن زندگی مردم به شرایط عادی انجام شود. در آسیب‌های سطحی مانند شکستن شیشه‌ها یا آسیب به در و پنجره، اقدامات لازم در کوتاه‌ترین زمان انجام می‌شد تا محیط پاک‌سازی و برای بازگشت مردم به خانه آماده شود. هدف این بود که اجازه داده نشود چهره شهر، چهره‌ای جنگ‌زده پیدا کند و آثار حادثه برای مدت طولانی در زندگی روزمره شهروندان باقی بماند. وی ادامه داد: در جریان جنگ اخیر، حدود ۳ هزار و ۲۰۰ خانوار، نزدیک به ۱۰ هزار نفر، در هتل‌ها اسکان داده شدند و خدمات مختلف از جمله خدمات روان‌شناسی و پشتیبانی‌های لازم توسط نیروهای جهادی و خدمتگزاران به آنان ارائه شد تا خانواده‌های آسیب‌دیده، دوران جنگ را در شرایط مطلوب‌تری سپری کنند. زاکانی با اشاره به هم‌زمانی اسکان و بازسازی گفت: هم‌زمان با اسکان افراد، بازسازی و نوسازی اماکن آسیب‌دیده نیز دنبال شد. بخشی از اقدامات از همان زمان جنگ آغاز شد و آسیب‌های جزئی مانند تعویض شیشه و پنجره به سرعت برطرف شد. وی افزود، برای آسیب‌های متوسط و همچنین مواردی که نیازمند مقاوم‌سازی و نوسازی بودند، سطوح مختلف تعریف و برای هر سطح، دستورالعمل و چارچوب مشخصی تدوین شد و حمایت‌های مالی لازم نیز در نظر گرفته شد. شهردار تهران تأکید کرد: نتیجه این اقدامات آن بود که هیچ‌کس پس از آسیب‌دیدگی نه تنها بی‌سپناه نماند، بلکه بلا تکلیف نیز نشد. پس از تعیین تکلیف، اقدامات بازسازی آغاز می‌شد و رویکرد مدیریت شهری این بود که هر جایی را که دشمن تخریب کرده، بهتر از گذشته ساخته شود. زاکانی همچنین بر جلوگیری از تحمیل هزینه مضاعف به آسیب‌دیدگان تأکید کرد و گفت: همان آسیبی که دشمن به مردم وارد کرده برای آن‌ها کافی است و نباید با ایجاد هزینه و سختی بیشتر، شرایط زندگی آنان دشوارتر شود. وظیفه مدیریت شهری این است که زمینه‌گشایش و بازگشت سریع مردم به زندگی عادی را فراهم کند.

ضرورت افزایش استقلال و اختیارات شوراها و شهرداری‌ها

رئیس شورای اسلامی شهر مشهد نیز در این نشست، از موضوع استقلال و اختیار مدیریت شهری به‌عنوان یکی از مطالبات اصلی شوراها و شهرداری‌ها سخن گفت و افزود: تحقق نقش واقعی مردم در اداره شهرها نیازمند افزایش اختیارات شوراها و شهرداری‌ها و کاهش مداخلات دولت است. باید با اصلاح قوانین، زمینه حاکمیت بیشتر مردم بر سرنوشت شهر فراهم شود. مهدی ناصحی با اشاره به اینکه در قانون اساسی بر نقش مردم در اداره کشور تأکید شده است، افزود: با وجود گذشت سال‌ها، شوراها و شهرداری‌ها همچنان

از استقلال و اختیارات لازم برای ایفای نقش واقعی خود در اداره شهر برخوردار نیستند. وی ادامه داد: قوانین متعددی در سال‌های گذشته تصویب شده که در عمل مشکلاتی برای مردم و مدیریت شهری ایجاد کرده و شهرداری‌ها منابع و اختیار کافی برای اثرگذاری در موضوعاتی همچون تنظیم ضوابط و کاربری‌های شهری ندارند. وی با اشاره به کاهش منابع شهرداری‌ها و افزایش وظایف آن‌ها گفت: در شرایطی که منابع شهرداری‌ها کاهش پیدا کرده و دولت وظایف و تکالیف بیشتری را برعهده شهرداری‌ها گذاشته است، باید برای اصلاح این روند چاره‌اندیشی شود.

رئیس شورای اسلامی شهر مشهد از نمایندگان مجلس خواست به جای افزودن قوانین جدید، نسبت به اصلاح قوانین موجود و رفع مشکلات شوراها و شهرداری‌ها اقدام کنند. وی با انتقاد از نگاه درامدی به شهرداری‌ها اظهار کرد: مادامی که دولت به شهرداری‌ها به‌عنوان یک خودپرداز نگاه کند، مشکلات ادامه خواهد داشت.

ناصحی برای تشریح این موضوع به اعتبارات سال ۱۴۰۲ اشاره کرد و گفت: در آن سال ردیف‌های بودجه‌ای برای شهرداری مشهد در نظر گرفته شده بود که رقم آن حدود ۱۶۰۰ میلیارد تومان بود، اما رزنهايت حدود ۶۰۰ میلیارد تومان پرداخت شد. وی افزود، اولویت باید پذیرش نظارت دولت بر عملکرد شهرداری‌ها، در کنار فراهم‌کردن امکان تأمین منابع و اداره امور شهری باشد و دخالت مستقیم در موضوعات مختلف مدیریت شهری نباید به شکل فعلی ادامه پیدا کند.

● تأکید بر مشارکت مردم در اداره شهر

رئیس شورای اسلامی شهر مشهد در بخش دیگری از سخنان خود، مشارکت مردم را یکی از الزامات مدیریت شهری دانست و گفت: در شهرداری مشهد تلاش شده است گروه‌های مختلف مردمی در برنامه‌ها و فعالیت‌های شهری مشارکت داده شوند.

وی برنامه‌های مردمی در ایام محرم و دهه فاطمیه را نمونه‌ای از این مشارکت دانست و افزود: پیش از شکل‌گیری نهاد شهرداری نیز گروه‌های مردمی در مناسبت‌های مختلف نقش‌آفرین بوده‌اند و امروز نیز باید از ظرفیت مردم در اداره و حاکمیت شهری استفاده شود.

بانوان و تأمین مالی؛ ۲ محور دیگر نشست

دیبرکل مجمع شهرداران کلان‌شهرها نیز در این نشست بر ضرورت ارتقای جایگاه بانوان در مدیریت شهری تأکید کرد و گفت: در کمیته بانوان، درخواست ارتقای جایگاه این حوزه در کلان‌شهرها مطرح شده و قرار است موضوع برای بررسی به کمیسیون مربوط ارائه شود. مهدی محمدی همچنین به موضوعات مرتبط با تأمین مالی پروژه‌های شهری، جبران خسارت‌های شهری در جنگ تحمیلی، سوم، اختصاص ۲ درصد از عوارض ارزش‌افزوده و راهکارهای تأمین مالی نوسازی ناوگان اتوبوس‌رانی اشاره کرد. وی پیش‌نویس چارچوب همکاری کلان‌شهرها با دولت در چهار حوزه مسکن، سلامت، آموزش و تولیدات مناطق عشایری را نیز از موضوعات مورد بررسی عنوان کرد. وی همچنین با اشاره به ظرفیت قانونی برای واردات خودروهای نو و کارکرده، استفاده از این ظرفیت را یکی از راهکارهای کمک به نوسازی ناوگان حمل‌ونقل عمومی دانست.

مشهد؛ شهر خدمت در روزهای دشوار

در ادامه این نشست، شهردار مشهد با اشاره به شرایط دشوار کشور در ماه‌های گذشته گفت: مدیریت شهری مشهد با همراهی شورای اسلامی شهر، خدمت‌رسانی به مردم را متوقف نکرده و با اجرای پروژه‌های عمرانی، توسعه شبکه ریلی، مدیریت منابع آبی و ارتقای خدمات شهری، مسیر خدمت به شهروندان و زائران را ادامه داده است. محمدرضا قلندرشریف ضمن خیرمقدم به شهرداران و مسئولان حاضر در نشست، اظهار کرد: میزان واقعی این جلسه شهر امام رضا(ع) است و ما خدامان کوچک این شهر هستیم و افتخار می‌کنیم که در مشهد مقدس میزبان عزیزان هستیم. وی افزود: در یک سال و چهار ماه گذشته دوران دشواری را تجربه کرده‌ام، اما مدیریت شهری مشهد تلاش کرده است در این شرایط نیز مسیر خدمت‌رسانی را حفظ کند. شهردار مشهد با اشاره به نقش شهرداری‌ها در ایجاد امید اجتماعی، گفت: شهرداری‌ها در شرایط مختلف یکی از مجموعه‌های اصلی در حوزه امیدآفرینی هستند و در این ایام نیز تلاش کردیم این نقش را پررنگ‌تر از گذشته دنبال کنیم. قلندرشریف ادامه داد: پس از حوادث تلخ گذشته و تأکید رهبر معظم انقلاب بر اینکه مسئولان و دستگاه‌های اجرایی باید بیش از دوبرابر به مردم خدمت کنند، خدمات شهرداری مشهد حتی برای یک لحظه تعطیل نشد و نه تنها از حجم خدمات کاسته نشد، بلکه تلاش شد خدمت‌رسانی با قوت بیشتری ادامه پیدا کند. وی افزود: در کنار خدمات عادی و روزمره شهر، هر جا دستگاه‌های اجرایی نیازمند کمک و همراهی بودند، شهرداری مشهد نیز در حد توان وارد شد تا امور مختلف روی زمین نماند و مردم احساس نکنند خدمات شهری دچار وقفه شده است.

● پروژه‌هایی که در جنگ متوقف نشدند

شهردار مشهد با اشاره به اجرای پروژه‌های عمرانی در ماه‌های اخیر گفت: در شش ماه گذشته و از روزهای نخست جنگ، پروژه‌های عمرانی شهر با جدیت دنبال شد. حتی در نخستین روزهای جنگ، مراسم بهره‌برداری از پروژه تقاطع میدان خیام برگزار شد و از آن زمان تاکنون ۲۹ پروژه به بهره‌برداری رسیده و عملیات اجرایی پروژه‌های بزرگ دیگری نیز آغاز شده است. قلندرشریف یکی از اتفاقات مهم حوزه حمل‌ونقل را بهره‌برداری از ایستگاه تبادلی بسیج اعلام کرد، ایستگاهی که خطوط یک و سه قطار شهری را به یکدیگر متصل می‌کند و یکی از مهم‌ترین ایستگاه‌های تبادلی مشهد به‌شمار می‌رود. به گفته وی، با بهره‌برداری از این ایستگاه، شبکه ریلی زیارت مشهد تکمیل شده و خطوط یک، دو و سه قطار شهری به یکدیگر متصل شده‌اند. این اتصال می‌تواند دسترسی زائران به حرم مطهر رضوی را تسهیل کند و زائرانی که از طریق راه‌آهن وارد

مطالبه حمل‌ونقل عمومی رایگان

رئیس شورای عالی استان‌ها نیز در این نشست با تقدیر از عملکرد شهرداری‌ها در شرایط بحرانی، ظرفیت مدیریت شهری را فراتر از ارائه خدمات روزمره دانست. موسی‌الرضا حاجی‌گللو با اشاره به تجربه شهرداری تهران در جریان جنگ دوازده‌روزه و جنگ تحمیلی سوم، گفت: اقدامات انجام‌شده در تهران، اصفهان، شیراز، تبریز و کرج نشان داد شهرداری‌ها در شرایط بحرانی ظرفیت گسترده‌ای برای مدیریت امور دارند.

روایت شهرداران از روزهای جنگ

در حاشیه این نشست، تعدادی از شهرداران کلان‌شهرهای کشور نیز تجربه مدیریت شهری در جنگ و بحران‌های اخیر را تشریح کردند. حجت‌الله دهن‌دشتی، شهردار اهواز با اشاره به تجربه جنگ دوازده‌روزه و جنگ تحمیلی سوم گفت: شهرداری‌های کلان‌شهرها نشان دادند توان اداره امور را در شرایط دشوار دارند و می‌توانند نقش جدی در مدیریت بحران ایفا کنند. ابوالقاسم محی‌الدینی، شهردار یزد، با اشاره به حوادث اخیر کشور گفت: در جریان حوادث و پس از آن جنگ دوازده‌روزه، بسیاری از اتفاقاتی که می‌توانست مشکلات بیشتری برای مردم ایجاد کند، با حضور میدانی شهرداری‌ها به فرصتی برای خدمت و التیام آلام مردم تبدیل شد؛ از پاک‌سازی منازل آسیب‌دیده گرفته تا ارائه خدمات و پشتیبانی در بخش‌های مورد نیاز. شهردار کرمانشاه، با اشاره به حجم آسیب‌های ناشی از اصابت موشک‌ها و بمب‌ها گفت: نیروهای شهرداری تلاش کردند آثار آسیب‌ها تا صبح مدیریت شود تا مردم هنگام حضور در سطح شهر با کمترین آثار ناشی از حوادث مواجه باشند. با وجود بمباران‌های گسترده در کرمانشاه، تلاش شد مردم در امور روزمره خود از جمله حمل‌ونقل و امرار معاش با مشکل مواجه نشوند.

علیرضا محمودی، شهردار اراک، نیز اظهار کرد: شهرداری‌ها با وجود جنگ و فشار اقتصادی، خدمات شهری را متوقف نکردند و ارائه خدمات دچار نقصان نشد. آیدین رحمانی رضاییه، شهردار ارومیه، نیز گفت: شهرداری ارومیه در کنار انجام اقدامات جاری و روزانه، در ایام جنگ نیز برای خدمت‌رسانی به مجموعه‌های مختلف و انجام تکالیف خود وارد عمل شد.

محمود صفری، شهردار اردبیل، با اشاره به جایگاه شهرداری‌ها به‌عنوان نهاد‌های عمومی غیردولتی گفت: شهرداری‌ها در کنار دولت قرار دارند و با توجه به ظرفیت‌های موجود می‌توانند در بخش‌های مختلف، از صفر تا صد، کمک‌حال دولت باشند.

یعقوب هوشیار، شهردار تبریز نیز با اشاره به خدمات‌رسانی در روزهای جنگ گفت: در شهرهایی که با حملات و اصابت‌های روزانه مواجه بودند، خدمات شهری بدون

مشهد می‌شوند. امکان استفاده آسان‌تر از شبکه قطار شهری برای تشریف به حرم مطهر امام رضا(ع) را خواهند داشت.

شهردار مشهد همچنین به استفاده از خط ۳ قطار شهری در دهه کرامت اشاره کرد و گفت: این خط از میدان شهدا تا محدوده باب‌الجواد(ع) برای جابه‌جایی مسافران مورد استفاده قرار گرفت و توسعه شبکه ریلی، یکی از اقدامات مهم مدیریت شهری برای تسهیل زیارت و حمل‌ونقل عمومی است.

● تلاش برای تأمین آب فضای سبز از منابع غیرشرب

قلندرشریف در بخش دیگری از سخنان خود به توسعه فضای سبز و مدیریت منابع آبی اشاره کرد و گفت: در این دوره مدیریت شهری، توسعه فضای سبز و کاهش مصرف آب با جدیت دنبال شده و بخش درخور توجهی از این مسیر طی شده است. با ادامه این روند طی دو تا سه سال آینده، بخش عمده نیاز آبی فضای سبز شهر از منابع غیرشرب تأمین خواهد شد.

شهردار مشهد افزود: با احداث تصفیه‌خانه‌ها و قرارداد‌هایی که با بخش خصوصی منعقد شده، سالانه ۱۱.۵ میلیون مترمکعب پساب برای استفاده در فضای سبز تأمین خواهد شد و در سه تا چهار سال آینده تلاش می‌کنیم نیاز آبی فضای سبز مشهد از محل پساب و آب خاکستری تأمین شود.

وی با اشاره به جمعیت رسمی مشهد و حضور گسترده زائران گفت: جمعیت رسمی مشهد حدود ۴ میلیون نفر است. اما این شهر همواره میزبان تعداد زیادی زائر و مهمان است و سالانه میلیون‌ها زائر داخلی و خارجی وارد مشهد می‌شوند. قلندرشریف تأکید کرد که بسیاری از خدمات ارائه‌شده در مشهد فقط برای شهروندان این شهر نیست و مردم سراسر کشور و زائران داخلی و خارجی از ظرفیت‌های خدماتی، حمل‌ونقلی و شهری مشهد استفاده می‌کنند.

● خدمت مدیریت شهری ۲۴ ساعته و بدون تعطیلی

شهردار مشهد در ادامه با اشاره به فعالیت شبانه‌روزی مجموعه مدیریت شهری گفت: مدیریت شهری مشهد به‌طور خستگی‌ناپذیر و ۲۴ ساعته، ۲۴۵ روز سال برای خدمت‌رسانی به مردم تلاش می‌کند. وی حوزه‌های فضای سبز، حمل‌ونقل، خدمات شهری و مدیریت پسماند را از جمله بخش‌های فعال مدیریت شهری دانست و افزود: در حوزه پسماند نیز مشهد اقدامات گسترده‌ای انجام داده و به سمت استفاده مجدد از پسماند، تولید انرژی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین حرکت کرده است. قلندرشریف تعامل میان شورای اسلامی شهر و شهرداری را یکی از عوامل مهم پیشبرد برنامه‌های مدیریت شهری دانست و گفت: بسیاری از اقدامات انجام‌شده با دعای مردم، تعامل شورا و شهرداری و روحیه ریسک‌پذیری ایجاد شده در بدنه مدیریت شهری محقق شده است.

وی ساختار شوراها و شهرداری‌ها را ظرفیتی مردمی و انتخابی دانست و بر نقش آن‌ها در مدیریت شرایط بحرانی و حفظ نشاط اجتماعی تأکید کرد. وی در بخش دیگری از سخنان خود، خطاب به شهردار مشهد خواستار اجرای طرح حمل‌ونقل عمومی رایگان در این شهر شد و گفت: این طرح در شورای اسلامی شهر مشهد در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ مطرح و کارشناسی شده بود و اکنون با اجرای آن در تهران، درستی این مطالبه بیش از گذشته روشن شده است. وی خطاب به شهردار مشهد گفت: حمل‌ونقل عمومی را رایگان کنید. مشهد نیز می‌تواند در شرایطی که موضوع سوخت یکی از مسائل اساسی کشور است، با اجرای این طرح گام بزرگی بردارد.

تعلل ادامه یافت و حتی برنامه‌های مربوط به گل‌کاری و زیباسازی شهر نیز دنبال شد تا پیام آن برای مردم این باشد که جنگ بیابید زندگی روزمره آنان را متوقف کند. رحیم شوقی، شهردار رشت، نیز از استمرار فعالیت‌های خدماتی در این شهر خبر داد و گفت: رفت‌ووروب، فضای سبز و دیگر خدمات مورد نیاز شهروندان با تلاش مضاعف همکاران شهرداری انجام شد و پروژه‌های عمرانی نیز تا حد امکان بدون توقف ادامه پیدا کرد.

مهدی نوبانی، شهردار بندرعباس، با اشاره به نقش شهرداری‌ها در جنگ اخیر اظهار کرد: شهرداری‌ها، به‌ویژه در شهرهایی که در معرض آسیب قرار داشتند، در خط مقدم خدمت‌رسانی بودند و در کنار دیگر مجموعه‌ها وظیفه مهمی در مدیریت شرایط و حفظ آمادگی شهری برعهده داشتند.

سیدمسعود حسینی، شهردار همدان، تجربه جنگ دوازده‌روزه و جنگ تحمیلی سوم را یکی از مهم‌ترین نمودهای ظرفیت مدیریت شهری دانست و گفت: شهرداری‌ها در این دوره نشان دادند به بلوغ کامل رسیده‌اند و توانسته‌اند با وجود محدودیت‌های مالی و دستورالعمل‌های مربوط به هزینه‌های جاری، منابع و مصارف خود را مدیریت کنند.

علی قاسم‌زاده، شهردار اصفهان، از تشکیل دو ستاد در شهرداری این شهر در ایام جنگ خبر داد و گفت: پس از آرام‌شدن نسبی شرایط، روند بازسازی آغاز شد. بیش از ۱۳ هزار منزل مسکونی و واحد تجاری در اصفهان آسیب‌دیده بود و شهرداری حتی پیش از آنکه دولت مسئولیت این‌کار را به آن واگذار کند، به‌طور داوطلبانه وارد میدان شد و شناسایی، ارزیابی و مرمت اماکن آسیب‌دیده را آغاز کرد. به گفته وی، در مدت کوتاهی ۱۳ هزار خانه و واحد تجاری مرمت شد.

منصور سلطانی محمدی، شهردار زنجان، نیز زیرساخت‌های مناسب و سازمان‌دهی مشخص شهرداری‌ها را از ظرفیت‌های مهم مدیریت بحران دانست و گفت: با تقویت هماهنگی و هم‌افزایی میان کلان‌شهرها و دستگاه‌های خدمات‌رسان می‌توان سطح خدمات‌رسانی در زمان بحران را ارتقا داد.

